

יחזקאל סהר — והש.ב. הוזעק לגלות את

הזה. בשום אופן אינו מוכן שיתערער אימונו — אפילו לרגע אחד — כי סודם שמור היטב אצלו. אם אהה חושב שזה מחייב את העמדתו לדין — בבקשה.

★ ★ ★

הצעות שנדרחו

בוכנר ביקש מוצא של פשרה. מסור את עדותך ואני מבטיח לך שאיש לא ידע על כך.

גם הצעה זו נדחתה. ואז העלה בוכנר הצעה חדשה: "האם תהיה מוכן למסור את עדותך בפני בית-המישפט, אם תישמע בדלתים סגורות? גם הצעה זו לא נתקבלה. כתום שעה שלמה, ירד הקת"ם להתייעצות עם הממונים עליו לבסוף. אחרי שהחתיים את שלום כהן על תמצית שיחתם, נתן לו ללכת.

החוק שלפניו נעצר חסידיב ויועמד כנראה לדין, הוא אחד החוקים המשועים ביותר שהועברו במדינת ישראל. הוא הוכן בסוף תקופת כהונתו של חיים כהן כיועץ משפטי, והוא בא להשלים שורה של חוקי-הפחדה-ידיכוי, פאשיסטיים בתפיסתם. חוקים אלה לא שללו, אומנם, את זכויותיו הראשוניות של האזרח — הם רק השאירו לו אותן על תנאי.

★ ★ ★

החוק לבלימת הפה

סעיף 27 של חוק זה דן בעובדי ציבור המוסרים אינפורמציה. בשעתו כונה חוק זה כ"חוק בלימת הפה". מיד עם קבלתו העבירה הממשלה בין עובדי המדינה טופס התחייבות לשמור על סודות המנגנון, בהתאם לסעיף זה של החוק. לא היתה זו התחייבות לשמור על סודות חיוניים בליטחונת או קיומה של המדינה — לשם כך היו קיימים כבר החוקים נגד ריגול ונגד פגיעה ביטחונית. הפקידים נדרשו לשמור בסוד דברים חשובים הרבה יותר: גילויי השחיתות, הריקבון, חוסר-היעילות.

חוק הסודות הרשמיים נוסח בהכללה פאנטיסטית, והוא קובע כי סודות אלה הם "דיעות שהגיעו (לעובד ציבורי) בתוקף תפקידו". כלומר: מן הידיעה ששעות העבודה שלו הן מיד בבוקר עד 3 אחריצההרים, ועד לידיעה כי מנהל האגף שבו הוא עובד רקם קנוניה עם הסגן שלו, כדי לעשות את משלם המסים.

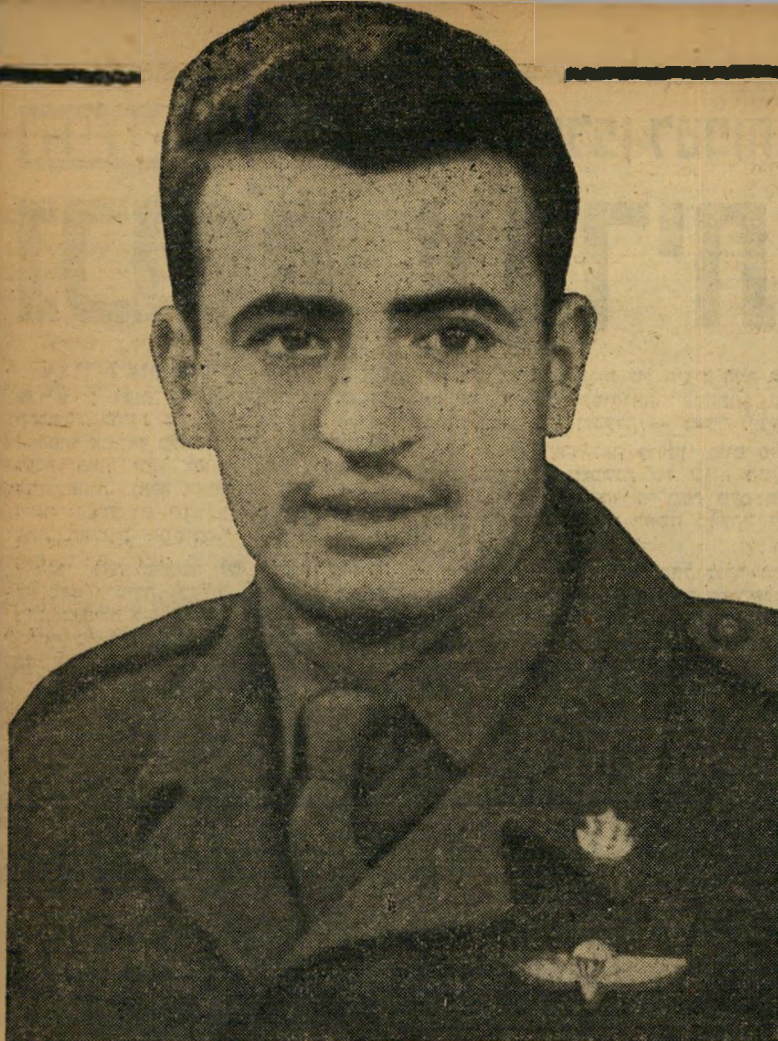
במדינה דמוקרטית, תפקידה של העתונות הוא לספק אינפורמציה מתמדת לאזרחים, על הנעשה בכל שטחי החיים — ובראש וראשונה במנגנון השלטון. עליה לגלות פגמים, כדי לעורר את דעת-הקהל נגדם ולהביא לידי חיסולם המהיר. חוק הסודות הרשמיים בא כדי למנוע ביקורת כזו. אין עדיין במדינת ישראל חוק לחיסול חופש העתונות; וגם הצנזורה מוגבלת אך ורק לעניינים ביטחוניים מובהקים. את הליקוי המצער הזה בא חוק הסודות הרשמיים לתקן. הדרך: בלימת פיהם של עובדי הציבור, תוך איום בעונשי מאסר כבדים, והפרכת המנגנון השלטוני למעין מדינה בתוך מדינה, סגורה ומסוגרת בפני ביקורת האזרח המשלם את המיסים להתחזקה.

לפי חוק זה רשאי הציבור לשמוע על הנעשה במנגנון הממשלתי רק מפי דוברים מוסמכים. את הדוברים האלה ממנים ראשי המנגנון עצמם, ותפקידם אחרי: לדאוג שהאמת לא תצא לאור העולם.

★ ★ ★

המיסמכים הסודיים

יחזקאל סהר, שעיניו מתחוללת פרשת חסידיב, כדאי להתעכב על פרטי המיקרה עצמה. במה מואשם חסידיב, הצבר שעל אף היותו בן-יחיד סירב שאמו האלמנה

חי חסידיב במדי צה"ל וכוני צנחן

בתקש את שיחרורו מהצבא והתעקש דחקא להצטרף לצנחנים? לפי טענת המשטרה, זהו האיש שמסר להטונם הזה את המיסמכים הסודיים של הכנת חיק משפטי של יחזקאל סהר. מה תוכנם של מיסמכים אלה?

● מיכתב מאת היועץ המשפטי גרעון האיוור, בו הוא מתרעם על כי ראש אגף החקירות, אדי סלע, החסיר מתוך התיק שנשלח ליועץ המשפטי את המיסמך החשוב ביותר בכל התיק — עדותו של סהר בבית-המישפט המחוזי, שלפיה קבעו השופטים שהוא "טראגדיה" ושקרן פשוט. מתוך מיכתב זה ברור גם כי סלע לא חקר כלל את סהר, לקראת העמדתו לדין.

● מיכתב-תשובה מגוחך של אדי סלע, בו טען כי לא שלח את החומר החיוני מפני שרצה "למנוע טילטול מיותר של מיסמכים".

● מיכתב נויפה של היועץ המשפטי באדי סלע, על פרשת החומר החסר.

● דו"ח סודי של האיוור לשר המשטרה, שבו מאשים היועץ המשפטי קציני משטרה מסויימים, שמחובתם להופיע כעדי-תביעה, כי הם דחקו עשויים לחבל במאמצי התביעה, אם ייקראו להעיד על-ידה. הופעתם של קצינים אלה, קבע האיוור, תהיה דחקא לטובת הסניגוריה ועל כן אינה "בהתאם לאינטרס הציבורי".

● הודעה של האיוור כי בגלל עמדתם זו של הקצינים, לא תוכל התביעה להאשים את סהר במתן עדות-שקר ביודעין ובהכרה ברורה, אלא תאשים אותו לפי סעיף רכרוכי, על שלא וידא במידה סבירה לפני תחילת עדותו אם אמנם דבריו אמת הם.

★ ★ ★

המצפון ואיש המופת

יחזקאל סהר ללא ספק תיק מושלם — אם לא נגד סהר, הרי נגד אותם קציני משטרה. היו בו כל ההוכחות כדי להוקיעם על הכנת קנוניה לרוקן את משפט סהר מתוכנו. גם האיש התמים ביותר יכול היה לראות, על פי מיסמכים אלה, כי מספר קצינים ווממים לבגוד באמון שנתנה בהם המדינה, לבגוד בנאמנותם לחוק ולכבוד המדים שהם לובשים — כדי להציל את מפקדם לשעבר מתוצאות השקר שהוא שיקר בפני בית-המישפט המחוזי.

מה צריך לעשות אדם המגלה עובדות מדהימות אלה? מכל הבחינות, מדובר כאן במעשה בלתי-ישר. על מעשים בלתי-ישרים יש למסור למשטרה. אבל במקרה זה, הרי המשטרה עצמה — בדמותם של כמה מקציניה הבכירים — היא שזממה מעשים אלה. אם לא למשטרה, יכול האיש למסור את תגליתו לממונה עליו, כדי שהוא ינקוט באמצעים הדרושים. אבל המיסמכים עצמם הוכיחו כי הממונה עליו מכיר עובדות אלה — והשלים עמן. תחת להאשים את הקצינים — ריכך את האשמה.

למי יכול אדם לפנות, בתנאים אלה?

מצד אחד: נאמנותו למקום עבודתו ואיום חוק הסודות הרשמיים התלוי על צווארו. מצד שני: נאמנותו למצפונה כאזרח, לחוש הצדק והמוסר הציבורי.

הטולט הזה לא יגלה מי הוא האיש שעמד בפני בעיה מצפונית זו, ואשר לבסוף המציא את החומר לפירסום. אולם דבר אחד אפשר לומר על האיש: הוא צעד בשבילי הכבוד מצפוני והאזרחי. הוא העז להתמרד בתקנונים המצחים עליו לבלום את פיו ולכבול את מצפונו.

כדאי לעיוב לרגע את משרד המשפטים בירושלים ולחזור אחורה, אל כפר קאסם, בשלהי אוקטובר 1956. שוטרים של משמר הגבול רצחו גברים, נשים וטף. צידוקם היחיד היה: "נשמענו לפקודת הממונה עלינו" בתי-המישפט של המדינה דחו טענה זו בשאט-נפש. הם קבעו עקרון החייב לספק מוזן להירחורים, לכל אדם חושב. הם קבעו כי מבעד לחובת הציות לממונים קיימת חובת המוסר האנושי העליון, חובת הצדק המוחלטי.

מקרהו של האיש אשר החליט לחשוף את קנונית הקצינים נגד הצדק תואם את העקרון שנקבע בפרשת כפר קאסם. הוא ידע מה אומרות התקנות שחוברו על-ידי הממונים עליו; הוא ידע מה צפוי לו במיקרה שימרה אותן. אבל הוא גם ידע שמעל לאלה קיימת חובת המוסר האזרחי, חובת הצדק והמשפט. והוא פנה אל הגורם היחיד המסוגל עדיין להפר את קשר השתיקה.

על כן, יהיה מעמדו בעיני החוק היבש כאשר יהיה, מגיע לאותו איש מעמד מיוחד בעיני כל אזרח החרד לשלום מדינתו, והשוואף לכונן בה חברה המיוסדת על חוק ומוסר. מקומו של איש זה אינו בבית-הסוהר, כי אם בשורת אנשי-המופת של החברה הישראלית.

העולם הזה

מיסמכים סודיים
חושפים קנוניה
של המשטרה

פרשת חסידיב

שער "העולם הזה" שחשף את הקנוניה